

دستنامه با عنوان " درس آموخته‌های استفاده مجدد از زهاب مزارع نیشکر " توسط آقای دکتر علی مختاران به همراه همکاران خود نگارش و تهیه شد. این دستنامه شامل تجربه‌هایی مفید از کشت محصولات پنبه، کینوا، گندم و برنج در بازچرخانی زهاب مزارع نیشکرخوزستان است.

در این نوشتار با مبانی و اصول استفاده مجدد از زهاب شور در عمل‌آوری محصول و حفاظت خاک آشنا خواهید شد. زهاب‌های تولیدی در مناطق بالادست حوضه‌های آبریز استان خوزستان از مجاری سطحی و زیرزمینی طبیعی مانند رودخانه‌ها در مزارع پایین‌دست بازچرخانی می‌شوند، از این رو این بخش را لزوماً نمی‌توان مشکلی در زمینه مدیریت منابع آب قلمداد کرد. مشکل اصلی، تولید زهاب با کیفیت نامناسب در مزارع پایین دست حوضه‌های آبریز رودخانه‌های خوزستان و در مناطق جنوبی و جنوب غربی مانند زمین‌های کشت و صنعت‌های تولید نیشکر و صنایع جانبی و مزارع پرورش ماهی است.

تولید زهاب کشاورزی در مناطق مورد نظر با توجه به لب شور بودن آب و مستعد بودن خاک‌ها به شوری با سطح ایستابی شور و کم‌عمق اجتناب‌ناپذیر است. یکی از مناطقی که زهاب در آن انباشته و در حال حاضر به دغدغه‌ای جدی تبدیل شده، حوضچه‌های تبخیری جنوب اهواز در منطقه مرزی با عراق است. این حوضچه‌ها در گذشته وجود نداشتند و با توسعه زمین‌های زیرکشت نیشکر و با دفع زهاب ایجاد شده‌اند. مساحت حوضچه‌های مذکور در حال حاضر نزدیک به 42 هزار هکتار است که حدود 350 میلیون مترمکعب زهاب را در خود جا داده است.

متوسط شوری سالانه آب در ابتدای حوضچه‌ها (محل خروجی زهاب مزارع نیشکر)، ۶ دسی‌زیمنس برمتر است. انباشت این حجم زیاد زهاب، تهدیدی برای شهر خرمشهر و روستاهای اطراف آن است. از این زهاب می‌توان برای کشت گیاهان مقاوم به شوری یا پرورش آبزیان استفاده کرد تا این زهاب به مصرف برسد و از حجم زهاب ورودی به حوضچه‌ها کاسته شود. همچنین، استفاده از زهاب مزارع نیشکر برای زمین‌های تحت آیش سالیانه کشت و صنعت‌های نیشکر که به کشت‌های غیر نیشکری اختصاص می‌یابد، قابل استفاده است و این موضوع می‌تواند از تخصیص سالیانه آب از رودخانه کارون به کشت و صنعت‌های نیشکر بکاهد و فشار کم‌آبی را برای زمین‌های پایین‌دست (نخیلات آبادان و خرمشهر) تقلیل دهد.